

RUSSELL, R. T.: Teletext decoder modifications = *Wireless World*, 83. köt. 1504. sz. 1977. p. 36–41.

RUSSELL, R. T.: Teletext decoder modifications = *Wireless World*, 84. köt. 1505. sz. 1978. p. 71–72.

SCHMIES, J. F. — ZIMMERMANN, R.: Realization of a computer controlled information retrieval system accessible to private users = *Nachrichtentechnische Zeitschrift*, 30. köt. 10. sz. 1977. p. 768–773.

Specification of standards for broadcast teletext signals = *IBA Technical Review*, 1977. 2. sz. p. 76–89.

TV rental companies back viewdata computer experiment = *Financial Times*, 1978. január 26. p. 5.

US market entry for UK Post Office viewdata system = *Electronic News*, 1978. március 20. p. 16.

VASUDEVA, V.: An aerial adaptor for teletext reception = *Cable Telev. Eng.* 11. köt. 1. sz. 1977. p. 14–19.

Viewdata (newsletter, első szám: 1977. augusztus.). The British Post Office, London.

Viewdata and its business implications. London Conference. London, Butler Cox and Partners, 1978.

Viewdata: the friendly living room computer = *Financial Times*, 1978. március 1.

Viewdata Information Provider's Manual. London, The British Post Office, 1976–78.

Viewdata — the newest UK invention = *Datamation*, 1978. március. p. 213–214.

Viewdata and its potential impact in the USA — A multi-client study. London, Butler Cox and Partners, 1978.

Viewdata Systems in Europe. London, Butler Cox and Partners, 1979.

Viewdata — telephone for the deaf = *Commerce International*, 1978. február 2. p. 12.

Viewdata and TV User (új negyedéves folyóirat). IPC Electrical-Electronic Press, London.

When a computer bank teams up with a TV set. = *Business Week*, 1978. június 19. p. 40E–M.

WILLIAMS, E.: Prestel and other media = *The Prestel Users Guide and Directory*, 1. köt. 2. sz. 1978.

WILLIAMS, E. — DONNELLY, M.: The design of the Prestel market research. London, The British Post Office, 1978. p. 37.

WINSBURY, R. — WILKINSON, M. — LLOYD, J.: The development story of Prestel = *Prestel Business Directory*, 1. köt. 1. sz. 1978.

WOOD, D.: The transmission of oracle data = *Cable Telev. Eng.* 11. köt. 1. sz. 1977. p. 5–12.

/Viewdata — A review and bibliography = On-line Review, 2. köt. 3. sz. 1978. p. 217–224./

(Novák István)

LIBRIS: a svéd szakkönyvtárak automatizált rendszere

1. Bevezetés

A *LIBRIS-t* (*Library Information System = Könyvtári Információs Rendszer*) a svéd szakkönyvtárak számítógépes rendszerének tervezték, szigorúan bibliográfiai feladatokra, bizonyos kapcsolatokkal más könyvtári tevékenységekhez. Fejlesztését a *SAFAD* (*Swedish Agency for Administrative Development = Svéd Ügyvitelfejlesztési Intézet*) és a *Svéd Szakkönyvtárak Tanácsa* közösen végezte. A *LIBRIS-t* teljesen integrált rendszernek tervezték, amelynek feladata lelőhelymeghatározás, katalógizálás, katalógusszerkesztés, gyarapítás, ideértve az időszakos kiadványok nyilvántartását is. Az utóbbi években a munkát a lelőhelymeghatározásra és a katalógizálásra összpontosították.

2. A rendszer jelenlegi helyzete

A központi számítógéphez jelenleg 14 könyvtár kapcsolódik bérelt telefonvonalon. Az input 25 programozható és mágneslemez tárral kiegészített terminálon történhet. Az alkalmazható karakterkészlet igen nagy, 335 jelből áll, így különféle írásrendszerek és diakritikus jelek is használhatók.

1978 októberében a *LIBRIS* adatbázisa kb. 440 ezer tételet tartalmazott.

3. A *LIBRIS* által támogatott könyvtári funkciók

A *LIBRIS-t* hálózatként szervezték meg egyrészt, mert a könyvtárak gyarapodásának bejelentése decentralizáltan történik, másrészt, mert a svéd szakirodalom központi feldolgozása így használható fel a leghatékonyabban.

A *LIBRIS* elkészültéig minden szakkönyvtár maga katalógizálta külföldi beszerzéseit, s a bibliográfiai adatokat megküldte a *Royal Library*-nak, ahol a Bibliográfiai Intézet a központi katalógust szerkesztette. Így egy-egy tételet több könyvtár többször is feldolgozott. A *LIBRIS* egyik fő célja az így kárba vesztett idő csökkentése volt.

Jelenleg a *LIBRIS*-nek az a tagkönyvtára, amelyik elsőként katalógizál valamely kiadványt, a releváns adatokat bejuttatja az adatbázisba: ez az ún. *primer katalógizálás*. Azok a könyvtárak, amelyek később szerzik be ugyanezt a művet, már csak a helyi szakjellel, raktári jellel stb. egészítik ki ezeket az adatokat: ez a *szekunder katalógizálás*.

Minthogy sok szakkönyvtárban még nincs terminál, a hagyományos, cédulaformájú bejelentés mennyisége még számottevő.

Valamennyi résztvevő könyvtár a LIBRIS-től rendeli a katalóguscédulákat saját katalógusai számára. A cédulákat a *Bibliotekstjänst*, a svéd könyvtárellátó készíti el. A svéd kiadványokat a *Royal Library Bibliografiai Intézete* katalogizálja kötelespéldányok, ill. a kiadóktól megállapodások alapján kapott példányok alapján.

Svédország elfogadta az Unesco által az UNISIST programban lefektetett alapelveket és részt vesz az Unesco és az IFLA közös UBC (*Universal Bibliographic Control = Egyetemes Bibliografiai Számbavétel*) programjában. 1978-tól a svéd nemzeti bibliográfia mágnesszalagon, ún. SWEMARC formátumban is hozzáférhető.

A LIBRIS kompatibilis a nemzetközi szabványokkal: a LIBRIS II formátum szorosan követi az UKMARC formátumot, s a SWEMARC megfelel az ISO 2709 előírásainak.

4. A LIBRIS működésének és fejlesztésének szervezete

1978-tól a Royal Library felelős a LIBRIS irányításáért és működtetéséért, a LIBRIS-titkárság a *Bibliografiai Intézet keretében végzi ezt a munkát*. A fejlesztés a SAFAD feladata. Számos más szervezet (Svéd Szakkönyvtárak Tanácsa, Egyetemek és Főiskolák Országos Testülete, néhány szakszervezet) is képviselteti magát a LIBRIS felügyeletében. A felhasználók befolyásának érvényesítésére referenz-csoportot hoztak létre, amelyben minden résztvevő könyvtár képviselve van.

5. Folyamatban lévő fejlesztés

A jelenleg használt számítógép néhány éven belül elavul, ezért 1978-ban átállási programot indítottak, amely három részprogramból áll:

*átterés új rendszerre (LIBRIS III),
kiegészítő tevékenységek a jelenlegi rendszerben, ill.
a központi katalógus programja.*

A LIBRIS III a jelenlegi rendszer technikai továbbfejlesztése lesz. A felhasználói igényeket a referenz-csoporthoz érkezett vélemények alapján pontosítják. Az átállásra 1980. április 1-én kerül sor. Ezt követően a szakkönyvtárak mellett más könyvtárak is igénybe vehetik a LIBRIS-t közvetlen kapcsolat formájában is. A 80-as évek közepére a LIBRIS a nyomtatott dokumentumokat feldolgozó teljes rendszer részévé válik.

Az átállással kapcsolatos vizsgálódások befejeztével megkezdődött a LIBRIS III kidolgozása. A könyvtári terminálokkal kapcsolatos kívánalmakat 1978 végén határozták meg. A tervek szerint alkalmaznak bonyolult, nagy jelkészletre is megfelelő terminálokat, valamint kölcsönzéshez, gyarapításhoz egyszerűbb terminálokat is.

A központi katalógus részprogramja hamarosan elkészül. A központi katalógusról háromkötetes kumuláció készül fényszedéssel. Az első kötet 1979 tavaszán jelenik meg és az 1971–1973 közt beszerzett könyveket tartalmazza. Az új beszerzésekről szóló kurrens tájékoztatás céljára minden második hónapban mikrofilmlapot adnak ki, folyamatos kumulációval.

6. További fejlesztés

1978 márciusában az információs szolgáltatásról szóló jogszabálytervezet került a Parlament elé. A tervezet több vonatkozásban érinti a LIBRIS-t. Eszerint az új *Nemzeti Könyvtár, amely 1979. július 1-én alakul meg, lesz felelős a LIBRIS működtetéséért*. A rendszer fejlesztésére új testületet szerveznek, s felállítanak egy szervező bizottságot is. Érdemes megemlíteni, hogy a Nemzeti Könyvtár létrehozásával a Svéd Szakkönyvtárak Tanácsa, továbbá a *SINFDOK (Svéd Állami Tudományos Információs és Dokumentációs Tanács)* megszűnik.

/HERMANSON-SNICKARS, F. – GÄRDVALL, L. – SAGNERT, B.: LIBRIS – an ADP system providing data communication between Swedish research libraries. = Tidskrift för Dokumentation, 34. köt. 6. sz. 1978. p. 103–106, 117./

(Sárdy Péter)

